

DROGA DO PRZEMIANY MAŁŻEŃSTWA

Przystanek

WOLNOŚĆ

TYDZIEŃ I-II

Materiały studyjne

Opracowała
Jolanta Prokopiuk

Wydanie 1
listopad 2009

TYDZIEŃ I

JEZUS CHRYSZTUS REDEMPTOR HOMINIS

Jeżeli więc Syn was wyzwoli, wówczas będziecie rzeczywiście wolni.

J 8, 34

Wolność, którą tak sobie ceni współczesny człowiek i której się domaga na różnych płaszczyznach, nie zawsze rozumiana jest właściwie. Święty Paweł przestrzega przed tak rozumianą wolnością: *Tylko nie bierzcie tej wolności jako zachęty do hołdowania ciału*¹. Wolność wielokrotnie w praktyce przejawia się jako samowola, a w konsekwencji prowadzi do tzw. uzależnień, które są w konsekwencji zniewoleniem. Święty Paweł ukazuje wolność jako powołanie: *Wy zatem, bracia, powołani zostaliście do wolności*². Wolność to także zadanie i droga do przejścia.

Pierwszy tydzień pracy ma prowadzić do doświadczenia Jezusa Chrystusa, który jest jedynym odkupicielem człowieka (*Redemptor hominis*). Jezus w Ewangelii Świętego Jana powie: ***Jeżeli więc Syn was wyzwoli, wówczas będziecie rzeczywiście wolni***³. Jezus sam o Sobie mówi, że jest Prawdą. Można byłoby powiedzieć, iż Prawda jest imieniem własnym Jezusa Chrystusa. Syn Boży jest Prawdą, ponieważ jest Bogiem i Człowiekiem. Z taką prawdą o Sobie Jezus, staje przed człowiekiem i mówi: *poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli*⁴. Pierwszy etap rozpoczyna się wówczas, gdy Jezus który jest Prawdą, staje się dla człowieka Drogą. W jaki sposób Jezus Chrystus, który jest Prawdą staje się dla człowieka drogą? W chwili, gdy przyjmuje Go jako Pana i Zbawiciela i nawiązuje z Nim żywą relację. Jest jeszcze drugi element, a mianowicie pozwolić się prowadzić Jego Duchowi.

Drugi etap związany jest ściśle z oczyszczaniem człowieka. Poznać prawdę o swojej kondycji stworzenia i zaakceptować ją. Jest to prawda o grzechu i wyalienowaniu człowieka. To głębokie doświadczenie, iż *beze Mnie nic uczynić nie możecie*. Równocześnie przyjęcie prawdy o sobie jest darem Boga samego. Trzeba byłoby dopowiedzieć, że jest to bardzo ważny i równocześnie bardzo trudny dar.

Nie ma wolności bez Ducha Świętego, ponieważ jest ona darem Ducha Świętego: *Gdzie Duch Pański, tam wolność*⁵, a równocześnie jest powołaniem: *Wy zatem, bracia, powołani zostaliście do wolności*⁶. Wolność dotyczy serca człowieka i jego sumienia. Serce w Biblii to wnętrze człowieka. *Wolność sumienia nie jest nigdy wolnością „od” prawdy, ale zawsze i wyłącznie „w” prawdzie*. Prawda to także prawo naturalne, które w chrześcijaństwie określane są przykazaniami Bożymi. Święty Augustyn przestrzeganie przykazań określa **pierwszą wolnością**.

Przykazania stanowią zatem podstawowy warunek miłości bliźniego, a jednocześnie jej sprawdzian. Są pierwszym, niezbędnym etapem drogi ku wolności,

---

¹ Ga 4, 13b.

² Ga 4, 13a.

³ J 8, 36.

⁴ Por. J 8, 32.

⁵ 2 Kor 3, 17b.

⁶ Ga 5, 13a.

jej początkiem: „Pierwsza wolność – pisze św. Augustyn – polega na nie popełnianiu przestępstw (...) takich jak zabójstwo, cudzołóstwo, rozpusta, kradzież, oszustwa świętokradztwo i tym podobne. Gdy człowiek zaczyna unikać tych przestępstw (a nie powinien ich popełniać żaden chrześcijanin), zaczyna podnosić wzrok ku wolności, ale jest to dopiero początek wolności, a nie doskonała wolność⁷.”

Przykazania Boże nie są wymaganiami minimalnymi, ale są wezwaniem do doskonałości. Sercem oraz wypełnieniem Prawa i Proroków są dwa przykazania miłości. Tylko miłość pozwala zrealizować Prawo.

Jezus prowadzi do wypełnienia Bożych przykazań, zwłaszcza przykazania miłości bliźniego, nadając jego wymaganiom charakter wewnętrzny i bardziej radykalny: miłość bliźniego wypływa z serca, które kocha i które – właśnie dlatego, że kocha – gotowe jest spełniać w życiu najwyższe wymagania. Jezus wskazuje, że przykazań nie można traktować tylko jako progu minimalnych wymagań, którego nie należy przekraczać, ale raczej jako otwartą drogę doskonałości moralnej i duchowej, której istotę stanowi miłość. W ten sposób przykazanie „nie zabijaj” staje się wezwaniem do czynnej miłości.

Człowiek jest bytem szukającym prawdy. *Pragnienie prawdy jest tak głęboko zakorzenione w sercu człowieka, że gdyby musiał się go wyrzec, prowadziłoby to do kryzysu egzystencjalnego.* Szukanie prawdy jest niczym innym jak szukaniem sensu życia. Według Biblii głupota to nieumiejętność skupienia uwagi na rzeczach najważniejszych, pomimo rozległej wiedzy. Rzeczy najistotniejsze dla człowieka to sens życia.

---

⁷ Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 13.

Pierwszy dzień**Prawda imieniem własnym Jezusa**

Jezus powie do Pilata: „Ja (...) na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie” (J 18, 37). Świadectwo prawdzie może dawać człowiek, ale „być prawdą” może tylko Bóg, gdyż jest to właściwość wyłącznie Boska. Jeśli więc Jezus jako prawdziwy człowiek daje świadectwo prawdzie, to świadectwo takie ma swoje źródło w tym, że sam „jest Prawdą” w odwiecznej prawdzie Boga: „Ja jestem (...) prawdą”.

Jan Paweł II, *Katechezy. Jezus Chrystus*

A. Modlitwa

Przyzywaj Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do przyjęcia Jezusa Chrystusa jako jedyną i obiektywną Prawdę dla człowieka.

Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli.

J 8, 32

B. Studium Biblii

Przeczytaj **J 14, 1-14**.

I. WIDZIEĆ

1. Co jest zasadniczą treścią rozmowy Jezusa z uczniami? (w. 4-6)

.....

.....

.....

.....

2. Jakie jest główne przesłanie Jezusa o Ojcu? (w. 8-11)

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Napisz, co oznacza dla ciebie, że Jezus jest drogą, prawdą i życiem?

.....

.....

.....

2. *Poznacie prawdę a prawda was wyzwoli* (J 8, 32). Jaką prawdę poznałeś o sobie? Co z nią zrobiłeś (powierzyłeś Jezusowi na modlitwie, „wrzuciłeś pod dywan”, porozmawiałeś ze współmałżonkiem, przeszedłeś obok)?

.....

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś przyjmował całą prawdę o Jezusie i o samym sobie?

.....

.....

.....

C. Modlitwa małżonków

Jezus Chrystus wychodzi na spotkanie człowieka każdej epoki i naszej epoki, z tymi samymi słowami: „Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli”; uczyni was wolnymi. W słowach tych zawiera się podstawowe wymaganie i przestroga zarazem. Jest to wymaganie rzetelnego stosunku do prawdy jako warunek prawdziwej wolności. Jest to równocześnie przestroga przed jakąkolwiek pozorną wolnością, przed wolnością rozumiana powierzchownie, jednostronnie, bez wniknięcia w całą prawdę o człowieku i o świecie.

Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, nr 12

Podzielcie się **J 8, 30-41**.

Na ile w waszym małżeństwie zrealizowało się słowo z dzisiejszej modlitwy?

Drugi dzień**Duch Pański gwarantem wolności**

Z wewnętrznego źródła Ducha wypływa nowa wartość wolności, cecha życia chrześcijańskiego. Jak powiada święty Paweł, „gdzie jest Duch Pański – tam wolność” (2 Kor 3, 17). Paweł zresztą wielokrotnie mówi o wolności jako powołaniu chrześcijanina: „Wy (...) bracia, powołani zostaliście do wolności” (Ga 5, 13), i wyjaśnia dokładnie, co ma na myśli. Według Apostoła, kto postępuje według Ducha, żyje w wolności, ponieważ nie ciąży mu już jarzmo ciała (por. Ga 5, 16). „Dążność bowiem ciała prowadzi do śmierci, dążność zaś Ducha – do życia i pokoju.” (Rz 8, 6).

Jan Paweł II, *Katechezy. Duch Święty*

A. Modlitwa

Przyzywaj Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do wolności. Dar sakramentów i dar modlitwy stanowią źródło chrześcijańskiego życia wolnością.

Gdzie jest Duch Pański – tam wolność.

2 Kor 3, 17

B. Studium Biblii

Przeczytaj **Ga 5, 13-24**.

I. WIDZIEĆ

1. Św. Paweł w wersecie 14 wprost określa czym jest wolność. Wypisz te określenia.

a) .....

b) .....

2. Wymień uczynki rodzące niewolę. (w. 19-21)

.....

.....

3. Wymień uczynki, które są synonimem wolności. (w. 22-23)

.....

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Jak wygląda twoja wolność w życiu codziennym? Uzależnienie rodzi przymus. Co musisz robić pod przymusem? Wzywaj Ducha Świętego.

.....

.....

.....

2. Czy twoja wolność przejawia się w owocach Ducha Świętego? (w. 22) Wypisz, które owoce są widoczne w twoim życiu.

.....

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś był człowiekiem wolności, osobą prowadzoną przez Ducha Świętego?

.....

.....

.....

C. Modlitwa małżonków

Przez działanie łaski Ducha Świętego wychowuje nas do wolności duchowej, by uczynić nas wolnymi współpracownikami swego dzieła w Kościele i w świecie.

Katechizm Kościoła Katolickiego, nr 1742

Podzielcie się **Ga 4, 4-6**.

Czy doświadczacie swojej wolności jako małżonkowie? Czego wam brakuje, za czym tęsknicie?

Trzeci dzień**Prawda źródłem godności sumienia**

Źródłem godności sumienia jest zawsze prawda: w przypadku sumienia prawego mamy do czynienia z przyjętą przez człowieka prawdą obiektywną, natomiast w przypadku sumienia błędnego – z tym, co człowiek subiektywnie uważa mylnie za prawdę. (...) Wolność sumienia nie jest nigdy wolnością „od” prawdy, ale zawsze i wyłącznie „w” prawdzie.

Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 63 i 64

A. Modlitwa

Proś Ducha Świętego, aby twoje sumienie było sumieniem w Duchu Świętym.

Prawdę mówię w Chrystusie, nie kłamię, potwierdza mi to moje sumienie w Duchu Świętym.

Rz 9, 1

B. Studium Biblii

Prawda, która wyzwala, jest darem Jezusa Chrystusa (por. J 8, 32). Dążenie do poznania prawdy zostało wpisane w naturę człowieka, podczas, gdy brak wiedzy go zniewala.

Kongregacja ds. nauki wiary, *Instrukcja o powołaniu teologa w Kościele*, nr 1

Przeczytaj **J 16, 5-13**.

I. WIDZIEĆ

1. Jakie zadanie ma do spełnienia Jezus według Jana ewangelisty?

.....

.....

.....

2. Jakie zadanie ma do spełnienia Duch Święty w życiu Kościoła i chrześcijanina?

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Czy twoje sumienie jest sumieniem w Duchu Świętym?

.....

.....

.....

2. Czy reagujesz na natchnienia Ducha Świętego?

.....
.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś z pełnym zaangażowaniem realizował wolę Bożą w swoim życiu?

.....
.....
.....

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **J 15, 18-21**.

Czy w waszym małżeństwie realizujecie wolę Bożą, a może bardziej zależy wam na „poprawności politycznej”, aby nikogo nie urazić? Przyjrzyjcie się faktom waszego życia wzywając Ducha Świętego.

Czwarty dzień**Pierwsza wolność – prawo naturalne**

Przykazania stanowią zatem podstawowy warunek miłości bliźniego, a jednocześnie jej sprawdzian. Są pierwszym, niezbędnym etapem drogi ku wolności, jej początkiem: „Pierwsza wolność – pisze św. Augustyn – polega na niepopelnianiu przestępstw (...) takich jak zabójstwo, cudzołóstwo, rozpusta, kradzież, oszustwa, świętokradztwo i tym podobne. Gdy człowiek zaczyna unikać tych przestępstw (a nie powinien ich popelniać żaden chrześcijanin), zaczyna podnosić wzrok ku wolności, ale jest to dopiero początek wolności, a nie doskonała wolność”.

Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 13

A. Modlitwa

Wzywaj Ducha Świętego, aby uzdalniał cię do przyjęcia przykazań Bożych (prawo naturalne) jako wezwanie na drogę doskonałości moralnej i duchowej.

Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy. Mt 22, 37-40

B. Studium Biblii

Jezus prowadzi do wypełnienia Bożych przykazań, zwłaszcza przykazania miłości bliźniego, nadając jego wymaganiom charakter wewnętrzny i bardziej radykalny: miłość bliźniego wypływa z serca, które kocha i które – właśnie dlatego, że kocha – gotowe jest spełniać w życiu najwyższe wymagania. Jezus wskazuje, że przykazań nie można traktować tylko jako progu minimalnych wymagań, którego nie należy przekraczać, ale raczej jako otwartą drogę doskonałości moralnej i duchowej, której istotę stanowi miłość. W ten sposób przykazanie „nie zabijaj” staje się wezwaniem do czynnej miłości, która ochrania i troszczy się o rozwój życia bliźniego; zakaz cudzołóstwa staje się zachętą do czystego spojrzenia na ciało, z szacunkiem dla jego sensu oblubieńczego.

Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 15

Przeczytaj **Mt 5, 17-48**.

I. WIDZIEĆ

1. Jak charakteryzuje Jezus wezwanie do doskonałości w przykazaniach (jako prawo naturalne) w Kazaniu na Górze?

a) piąte przykazanie .....

.....

b) szóste przykazanie .....

c) ósme przykazanie .....

d) prawo odwetu .....

e) miłość nieprzyjaciół .....

Prawo naturalne zawiera obiektywne i powszechne normy dotyczące dobra moralnego, to sumienie jest zastosowaniem prawa do konkretnego przypadku, dzięki czemu prawo staje się dla człowieka wewnętrzną regułą, wezwaniem do czynienia dobra w konkretnej sytuacji.

Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 59

II. OSĄDZIĆ

1. Człowiek może także zabijać słowem. Jakie wypowiedasz słowa do drugiego człowieka? Czy swoimi słowami budujesz czy ranisz?

2. Czy jesteś człowiekiem przebaczenia? Przebaczenie jest lekarstwem na choroby serca (zranienia emocjonalne). Wszystkie żale, pretensje wobec drugiego człowieka domagają się przebaczenia, aby nie rodziły złości, gniewu i nienawiści. Proś Ducha Świętego, aby objawiał ci potrzebę konkretnego przebaczenia.

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś był człowiekiem czystego serca?

.....

.....

.....

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **Mt 22, 34-40**.

Dwa przykazania miłości to wezwanie do tego, aby człowiek kochał Boga i służył mu z całego serca, wykorzystał wszystkie swoje uzdolnienia. Nie oddawać Bogu z tego co mi zbywa, ale obdarzać Go swoim najlepszym czasem, swoimi „pierwocinami”.

Czy oddajecie Bogu swój najlepszy czas, a może raczej z tego co mi zbywa?

Piąty dzień**Jezus odwołuje się do serca ludzkiego**

Kategorią „serca” nazwany jest każdy z osobna niejako bardziej jeszcze po imieniu. Jest dotknięty w tym, co stanowi w sposób jedyny i niepowtarzalny. Jest określony w swoim człowieczeństwie „od wewnątrz”. Owo wnętrze (czyli serce) jest siłą decydującą o „zewnętrznym” kształcie ludzkiego postępowania, a także o kształcie wielorakich struktur i instytucji w wymiarze życia społecznego.

Jan Paweł II, Mężczyznę i niewiastę stworzył ich. Przykazanie a etos

A. Modlitwa

Wzywaj Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do ujrzenia twojego wnętrza (serca).

Nie rozumiecie, że wszystko, co wchodzi do ust, do żołądka idzie i wydala się na zewnątrz. Lecz to, co z ust wychodzi, pochodzi z serca, i to czyni człowieka nieczystym.

Mt 15, 17-18

B. Studium Biblii

Przeczytaj **Mk 7, 1-23**.

I. WIDZIEĆ

1. Czego dotyczy spór między uczniami a faryzeuszami?

.....

.....

.....

2. Jak Jezus odnosi się do tego sporu? (w. 6-9)

.....

.....

.....

3. Scharakteryzuj prawdziwą nieczystość w rozumieniu Jezusa.

.....

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Jak podejmujesz wezwania skierowane przez Jezusa do twojego serca przez konkretne osoby?

.....

.....

.....

2. Czy dostrzegasz korzenie grzechów w swoim życiu? Wymień kilka.

.....

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim życiu, abyś dostrzegał stan swojego serca?

.....

.....

.....

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **Łk 7, 36-50**.

Nawrócona grzesznica miała najpierw skruszone serce, które uzdolniło ją do okazywania miłości Jezusowi wbrew opinii publicznej. Czy nie boicie się ośmieszyć dla Jezusa?

Szósty dzień**Człowiek – byt szukający prawdy**

Człowiek ze swej natury szuka prawdy. Celem tego poszukiwania nie jest tylko poznanie prawd cząstkowych, dotyczących faktów lub zagadnień naukowych; człowiek dąży nie tylko do tego, aby w każdej ze swych decyzji wybrać prawdziwe dobro. Jego poszukiwanie zmierza ku głębszej prawdzie, która może mu ukazać sens życia.

Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 33

A. Modlitwa

Proś Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do ujrzenia sensu twojego życia jako nowego i świeżego doświadczenia.

Po tej modlitwie zadrżało miejsce, na którym byli zebrani, wszyscy zostali napełnieni Duchem Świętym i głosili odważnie Słowo Boże.

Dz 4, 31

B. Studium Biblii

Pragnienie prawdy jest tak głęboko zakorzenione w sercu człowieka, że gdyby musiał się go wyrzec, prowadziłoby to do kryzysu egzystencjalnego. (...) Można zatem określić człowieka jako tego, który szuka prawdy.

Jan Paweł II, *Fides et Ratio*, nr 29, 28

Przeczytaj **J 3, 1-21**.

I. WIDZIEĆ

1. Przyjrzyj się szukaniu prawdy przez Nikodema. Co sprawiło, że Nikodem przyszedł do Jezusa? (w. 2)

.....

.....

.....

2. Jaka jest odpowiedź Jezusa na zadane pytanie?

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Nikodem przyszedł do Jezusa, bo widział Jego czyny. Co sprawia, że szukasz Jezusa?

.....

.....

.....
2. Czy jesteś gotowy na przyjęcie konsekwencji swoich poszukiwań?
.....
.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś był wierny poznanej prawdzie?
.....
.....
.....

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **Mt 19, 27-30**.

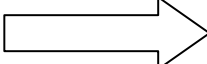
Czy jesteście gotowi oddać życie Jezusowi do końca?

TYDZIEŃ II

SYTUACJA NIEWOLI I JEJ ŹRÓDŁA

Zadaniem drugiego tygodnia pracy jest ukazanie sytuacji niewoli i jej źródeł. W pierwszym rzędzie ważne jest zdemaskowanie fałszywego obrazu wolności: wolność jako niezależność. **Człowiek w swojej istocie jest bytem zależnym, ponieważ jest stworzeniem.** Niezależny jest tylko Bóg Stwórca.

Fałszywy obraz wolności

Wolność niezależność

Struktura grzechu pierwszych rodziców mocno uwikłana jest w fałszywy obraz wolności. Owo nieposłuszeństwo wynika z zakłamania obrazu człowieka, ale i Boga. Będziecie znali dobro i zło tak jak Bóg, **będziecie jako bogowie.** Drzewo poznania dobra i zła jest przypominaniem, w znaku drzewa, o ich zależności od Boga. Nazwanie tego grzechu pychą, buntem, nieposłuszeństwem jest w swojej istocie zafałszowaniem obrazu Boga Miłości jako rywala i tego, który ogranicza naszą wolność. O tyle jesteśmy wolni o ile tak naprawdę służymy Bogu. Tylko Duch Święty jest w stanie przekonać nas o istocie grzechu pierworodnego, ale i każdego innego grzechu.

Ten drugi tydzień niech będzie też czasem intensywnego przyzywania Ducha Świętego, aby pozwolił nam doświadczyć istotę grzechu, każdego grzechu. Pozwolił nam doświadczyć bólu Ojca Miłości, odrzuconego przez grzech. Jest to ból Osoby Boga, który pragnął się podzielić z miłości ze swoim stworzeniem – dzieckiem, tym czym miał najlepszego – Sobą samym: *Uczyńmy człowieka na nasz obraz*, tym Kim sam jestem. Człowiek doświadczał radości i szczęścia z tego kim był. Doświadczał radości z relacji z Bogiem. W momencie kiedy wszedł ze swoim kłamstwem (zakłamanie tego Kim jest Bóg oraz kim jest człowiek) ten trzeci nieprzyjaciel, który zwie się szatan i diabeł, człowiek, umiłowane dziecko Boga uderzyło w samą Miłość, a tym samym w siebie samego. Wtedy spostrzegli, że są nadzy.

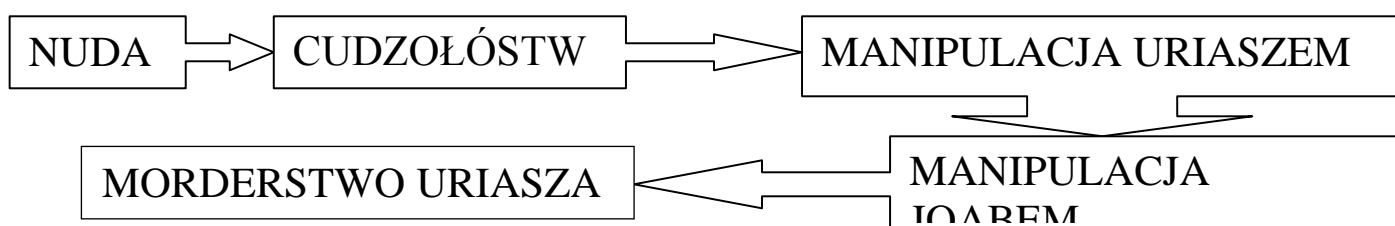
Ostatecznie ów niezgłębiony i niewypowiedziany „ból” Ojca zrodzi nade wszystko całą przedziwną ekonomię miłości odkupieńczej w Jezusie Chrystusie, ażeby Miłość mogła się okazać potężniejsza od grzechu w dziejach człowieka. Ażeby zwyciężył „Dar”! **Dlatego też u ojców Kościoła walka z grzechem była rozumiana jako męczeństwo.**

*Powiedział: „Często mówi się wśród was: Gdzie jest męczeństwo, aby móc zostać męczennikiem. **Bądź męczennikiem w sumieniu, umarły dla grzechu. Umartwiając bowiem członki cielesne, staniesz się męczennikiem przez intencję. Oni bowiem walczyli przeciw królom i ich urzędnikom – szatany. Bo zaiste, oni mieli w tym czasie stół ofiar, ołtarz i, obrzydliwość bałwochwalstwa – przeklętego bałwana. Zrozum, patrząc na to z punktu widzenia duchowego: dziś także masz stół***

ofiar, ołtarz i przeklętego duchowego bałwana. Najpierw stół ofiar, oblizujące obżarstwo, dalej ołtarz pożądliwości przyjemności i w końcu bałwana – ducha pożądliwości. Ten bowiem, kto jest niewolnikiem nieczystości i oddaje się przyjemnością, zaparł się Jezusa i oddaje się bałwanowi, bo w nim samym znajduje się posąg Afrodyty – przyjemności ciała, której trzeba się wstydzić. Również ten, którego zwyciężył gniew i porywczność, a nie usuwa szaleństwa tej namiętności, zaparł się Jezusa, bowiem bogiem dla niego jest Ares, gdyż oddał pokłon przed gniewem, który jest bałwanem szalu. Inny znów, który jest przyjacielem pieniądza i dobrobytu, zamyka swe serce dla brata, i nie zna miłosierdzia względem bliźniego, zaparł się Jezusa i nosi w sobie bałwana Hermesa, a co więcej, oddaje cześć stworzeniu, zamiast oddawać go Stwórcy. Bo korzeniem wszystkich wad jest chciwość. Tak więc ten, kto jest panem samego siebie i kto wystrzega się tych szalonych namiętności, zdeptał nogami bałwany, zaparł się przesądów i stał się męczennikiem, który złożył dobre świadectwo⁸.

Sytuacja niewoli zachodzi wszędzie tam, gdzie człowiek jest traktowany jako rzecz, jako przedmiot. Na tym bowiem polega istota niewolnictwa. **Niewola to „uprzedmiotowienie” człowieka, wolność, to jego „upodmiotowienie”**. (...) Nie sądzmy jednak, że to „uprzedmiotowienie” człowieka się skończyło. Jest ono nadal bardzo szeroko rozpowszechnione. Człowiek dla człowieka jest przedmiotem manipulacji. Manipulowanie człowiekiem, traktowanie osoby jak przedmiotu użycia jest istotą wynaturzeń w dziedzinie seksu, jest przyczyną przerywania ciąży, stanowi istotę grzechu przeciw VI przykazaniu.

Sytuację manipulowania bardzo dobrze widać u króla Dawida po cudzołóstwie z Betszebą. Dawid zauważa piękną kobietę. Zamiast wyruszyć z żołnierzami na wojnę, siedzi w pałacu i po prostu się nudzi. Dawid przez zwycięstwa i bogactwo utracił czujność. Zapomniał, że jest stworzeniem. Zcudzołożył. Betszeba donosi królowi, że jest brzemienną. Zaczyna się mechanizm **grzech rodzi grzech**. Rozpoczyna się manipulowanie Uriaszem, który nie daje się zwieść i pod żadnym pozorem nie chce iść do łoża z żoną. Czujność i uczciwość męża Betszeby nie zawiodły. Uriasz nie poddaje się manipulacji, więc musi umrzeć. Rozpoczyna się manipulowanie Joabem, aby jego rękami zamordować Uriasza. W tej sytuacji możemy zaobserwować pewną strukturę grzechu.

⁸ Księga Starców. Abba Atanazy, biskup Aleksandrii.

Król Dawid nie ma poczucia grzechu, dopiero Bóg posyła proroka Natana, aby uświadomił mu jego grzech. Prorok nie wymienia jego łańcucha grzechów, ale grzech określa jako niewierność wobec Boga: **Czemu zlekceważyłeś SŁOWO PANA, popełniając to, co złe w Jego oczach**⁹. Usłyszymy ów ból Boga Ojca wypowiedziany przez Natana: *Ja namaściłem cię na króla nad Izraelem. Ja uwolniłem cię z rąk Saula. Dałem ci dom twojego pana, a żony twego pana na twoje łono, oddałem ci dom Izraela i Judy, a gdyby i tego było za mało, dodałbym ci jeszcze więcej*¹⁰. Święty Paweł w liście do Rzymian podobną myśl napisze: *On, który nawet własnego Syna nie oszczędził, ale Go za nas wydał, jakże miałby wraz z Nim i wszystkiego nam nie darować?*¹¹.

Najgroźniejsze niebezpieczeństwo, jakie może dotknąć człowieka: niebezpieczeństwa zatarcia granicy między dobrem a złem, co uniemożliwia budowę i zachowanie porządku moralnego jednostek i społeczności. Męczennicy, a wraz z nimi wszyscy święci Kościoła, dzięki wymownemu i porywającemu przykładowi ich życia, do głębi przemienionego blaskiem prawdy moralnej, rzucają jasny promień światła na każdą epokę dziejów, budząc zmysł moralny. Poprzez swoje świadectwo dobru stają się wyrzutem dla tych wszystkich, którzy łamią prawo.

Święty Polikarp oddał życie jako świętobliwy starzec mając 86 lat, będąc biskupem Smyrny. Był uczniem świętego Jana Apostoła. Jako człowiek był szanowany przez chrześcijan, ale i pogan. Kiedy posłano żołnierzy, aby przyprowadzić biskupa do prokonsula, Polikarp poprosił o czas na modlitwę. Ugościł żołnierzy i udał się na godzinną modlitwę, która przedłużyła się na trzy godziny. Żołnierze widząc tak świętobliwego starca, żalowali, że przyszli aresztować Polikarpa. Kiedy stawiono go przed prokonsulem odbyła się taka rozmowa: *Złóż przysięgę na szczęście [bóstwo opiekuńcze] Cezara, zmień zdanie, powiedz: Precz z bezbożnikami! Polikarp zaś skierował surowe spojrzenie na cały ów tłum bezbożnych pogan zgromadzonych w amfiteatrze a pogroziwszy im ręką westchnął i wznosząc oczy ku niebu powiedział: „Precz z bezbożnikami!” A gdy prokonsul nalegał i mówił: „Przysięgnij, a uwolnię cię, przeklnij Chrystusa!” Odrzekł mu Polikarp: „Osiemdziesiąt sześć lat Mu służę, a nic złego mi nie uczynił. Jakże mógłbym lżyć mojego Króla, który mnie zbawił”*.

Polikarp został spalony na stosie dopiero po przebiciu go włócznią, ponieważ wokół Polikarpa utworzyła się sklepiona na kształt wydętego żagla i uniemożliwiało spłonienie ciała. A kiedy chciano go przybić, powiedział: *Zostawcie mnie tak. Ten kto daje mi siłę do zniesienia ognia, pozwoli mi nawet bez*

⁹ Por. 2 Sm 12, 9a.

¹⁰ Por. 2 Sm 12, 7b-8.

¹¹ Por. Rz 8, 32.

---

waszego zabezpieczenia gwoździami wytrwać nieruchomo na stosie.

Pierwszy dzień**Falszywy obraz człowieka – niezależność**

Księga rodzaju opisuje obrazowo tę kondycję człowieka, opowiadając, że Bóg umieścił go w ogrodzie Eden, pośrodku którego rosnęło „drzewo poznania dobra i zła” (por. 2, 17). Znaczenie tego symbolu jest jasne: człowiek nie był w stanie rozeznaczyć i rozstrzygnąć, co jest dobre, a co złe, ale miał kierować się wyższą zasadą. Ślepa pycha zrodziła w naszych prarodzicach złudne przekonanie, że są niezależni i samodzielni, mogą się zatem obyć bez wiedzy pochodzącej od Boga.

Jan Paweł II, *Fides et Ratio*, nr 22

A. Modlitwa

Przyzywaj Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do przyjęcia, iż jako stworzenie jesteś zależny od Stwórcy.

Wtedy rzekł wąż do niewiasty: „Na pewno nie umrzecie! Ale wie Bóg, że gdy spożyjecie owoc z tego drzewa, otworzą się wam oczy i tak jak Bóg będziecie znali dobro i zło.

Rdz 3, 4-5

B. Studium Biblii

Przeczytaj **Flp 2, 5-11**.

I. WIDZIEĆ

1. W czym się wyraża zależność Jezusa (człowieka) od Ojca?

.....

.....

.....

2. Jaki jest owoc posłuszeństwa Jezusa aż po krzyż?

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Pierwsi ludzie chcieli być jako bogowie. Grzech pychy rodzi nieposłuszeństwo i w konsekwencji niesie śmierć. Proś Ducha Świętego, aby ukazał ci dziedziny twojego życia, w których sam jesteś dla siebie bogiem.

.....

.....

.....

2. Posłuszeństwo Ojcu prowadzi Jezusa w konsekwencji na krzyż. Jest źródłem radości, ale i także cierpienia. Czy potrafisz akceptować trudne sytuacje swojego życia? Jak się wówczas zachowujesz? (zaczynasz szemrać, utyskiwać, modlić się, rozeznawać, błogosławić)

.....
.....
.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś pragnął wolności, którą przynosi Jezus Chrystus także z trudem i cierpieniem?

.....
.....
.....

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **Iz 53, 1-12**.

Czy doświadczacie w waszym małżeństwie wolności przez uzdrowienie wewnętrzne, fizyczne, psychiczne: *W Jego ranach jest nasze zdrowie* (Iz 53, 5c)?
Przypomnijcie sobie ostatnią taką sytuację, konkretne zdarzenie.

Drugi dzień**Struktura grzechu – grzech pierwszych rodziców**

Grzech w swoim pierwotnym wymiarze kształtuje się w woli – oraz w sumieniu – człowieka przede wszystkim jako „nieposłuszeństwo”, czyli jako sprzeciw woli człowieka wobec woli Boga. To pierwotne nieposłuszeństwo zakłada odrzucenie – a co najmniej: odsunięcie prawdy, zawartej w Słowie Bożym, stwarzającym świat.

Jan Paweł II, *Dominum et Vivificantem*, nr 33

A. Modlitwa

Przyzywaj Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do doświadczenia istoty grzechu.

A wtedy otworzyły się im obojgu oczy i poznali, że są nadzy.

Rdz 3, 7

B. Studium Biblii

Tylko Duch Święty może przekonać o grzechu ludzkiego początku, ponieważ On właśnie jest Miłością Ojca i Syna, ponieważ On jest Darem – a grzech ludzkiego początku polega na zakłamaniu i odrzuceniu Daru oraz Miłości, które stanowią o początku świata i człowieka.

Jan Paweł II, *Dominum et Vivificantem*, nr 35

Przeczytaj **Rdz 3, 1-11**.

I. WIDZIEĆ

1. Odtwórz własnymi słowami dialog Ewy z wężem.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Jaka jest reakcja Ewy na dialog z wężem? (w. 6)

.....

.....

.....

3. Jakie argumenty wykorzystuje wąż do przekonania pierwszej kobiety?

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Zasadniczym błędem Ewy było wejście w dialog z węzem. W jakich sytuacjach wchodzisz w dialog z grzechem (ojcem grzechu jest diabeł)? Dialog rozpoczyna się od małych i prostych czynności np. od nie skasowania biletu w tramwaju lub autobusie, małego kłamstwa.

.....

.....

.....

2. Grzech rodzi się także, gdy nie ufamy Bogu. Jakie sytuacje w twoim życiu rodzą nieufność wobec Boga?

.....

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś nie wchodził w dialog z szatanem i ufał Bożemu Słowu?

.....

.....

.....

*Powiedział: Często mówi się wśród was: Gdzie jest męczeństwo, aby móc zostać męczennikiem. **Bądź męczennikiem w sumieniu, umarły dla grzechu. Umartwiając bowiem członki cielesne, staniesz się męczennikiem przez intencję.** Oni bowiem walczyli przeciw królom i ich urzędnikom – szatany. Bo zaiste, oni mieli w tym czasie stół ofiar, ołtarz i, obrzydliwość bałwochwalstwa – przeklętego bałwana. Zrozum, patrząc na to z punktu widzenia duchowego: dziś także masz stół ofiar, ołtarz i przeklętego duchowego bałwana. Najpierw stół ofiar, oblizujące obżarstwo, dalej ołtarz pożądliwość przyjemności i w końcu bałwana – ducha pożądliwości. Ten bowiem, kto jest niewolnikiem nieczystości i oddaje się przyjemnościom, zaparł się Jezusa i oddaje się bałwanowi, bo w nim samym znajduje się posąg Afrodyty – przyjemności ciała, której trzeba się wstydzić. Również ten, którego zwyciężył gniew i porywczność, a nie usuwa szaleństwa tej namiętności, zaparł się Jezusa, bowiem bogiem dla niego jest Ares, gdyż oddał pokłon przed gniewem, który jest bałwanem szaleństwa. Inny znów, który jest przyjacielem pieniądza i dobrobytu, zamyka swe serce dla brata, i nie zna miłosierdzia względem bliźniego, zaparł się Jezusa i*

nosi w sobie bałwana Hermesa, a co więcej, oddaje cześć stworzeniu, zamiast oddawać go Stwórcy. Bo korzeniem wszystkich wad jest chciwość. Tak więc ten, kto jest panem samego siebie i kto wystrzega się tych szalonych namiętności, zdeptał nogami bałwany, zaparł się przesądów i stał się męczennikiem, który złożył dobre świadectwo.

Abba Atanazy, biskup Aleksandrii, w: *Księga Starców*

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **Rz 5, 18-21**.

Wierność Jezusowi i Jego woli staje się źródłem życia i wolności dla waszej rodziny szeroko rozumianej. Czy wy jako małżeństwo jesteście źródłem wolności i błogosławieństwa dla swojego rodu? Nazwijcie to błogosławieństwo po imieniu, w czym się wyraża.

Trzeci dzień**Grzech i ból Boga Ojca**

Czyż więc „przekonywać o grzechu” – nie musi równocześnie znaczyć: Objawiać ból, niepojęty i niewyrażalny, jaki z powodu grzechu w jego antropomorficznej wizji Księga święta zda się dostrzegać w „głębokościach Bożych”, w samym niejako sercu nieogarnionej Trójcy.

Jan Paweł II, *Dominum et Vivificantem*, nr39

A. Modlitwa poranna

Proś Ducha Świętego, abyś doświadczył bólu z powodu swojego grzechu.

Gdzie jednak wzmógł się grzech, tam jeszcze obficiej rozlała się łaska. Rz 5, 20b

B. Studium Biblii

Ostatecznie ów niezgłębiony i niewypowiedziany „ból” Ojca zrodzi nade wszystko całą przedziwną ekonomię miłości odkupieńczej w Jezusie Chrystusie, ażeby Miłość mogła się okazać potężniejsza od grzechu w dziejach człowieka. Ażeby zwyciężył „Dar”!

Jan Paweł II, *Dominum et Vivificantem*, nr 39

Przeczytaj **2 Sm 12, 1-10**.

I. WIDZIEĆ

1. Jakie relacje łączyły ubogiego z owieczką.

.....
 .....

2. Scharakteryzuj postawę bogacza.

.....
 .....

3. Opisz ból biedaka z powodu utraty owieczki.

.....
 .....

II. OSĄDZIĆ

1. Proś Ducha Świętego, aby przypomniiał ci ból fizyczny lub psychiczno-duchowy w twoim życiu, który w jakiś sposób cię niszczy i ofiaruj go Ojcu niebieskiemu pod krzyżem.

.....

.....

.....

2. Grzech ma zawsze wymiar społeczny. Zawsze w jakiś sposób dotyka i rani drugiego człowieka. Proś Ducha Świętego, aby ukazał ci skutki twojego grzechu i jego wpływ na twoją rodzinę i osoby przebywające z tobą.

.....

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś doświadczył bólu swojego grzechu?

.....

.....

.....

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **1 Sm 3, 16-28**.

Heli jest dla Samuelem mistrzem życia duchowego. To on uczy go wsłuchiwać w głos Boży. Heli nie upomina swoich synów i z biegiem czasu doprowadza to do nieszczęścia całej jego rodziny. Czy wsłuchujecie się w głos Boży także przez osoby, które was znają (np. uczą wasze dzieci)?

Czwarty dzień**Urzeczowienie człowieka**

Sytuacja niewoli zachodzi wszędzie tam, gdzie człowiek jest traktowany jako rzecz, jako przedmiot. Na tym bowiem polega istota niewolnictwa. Niewola to „uprzedmiotowienie” człowieka, wolność, to jego „upodmiotowienie”. (...) Nie sądzmy jednak, że to „uprzedmiotowienie” człowieka się skończyło. Jest ono nadal bardzo szeroko rozpowszechnione. Człowiek dla człowieka jest przedmiotem manipulacji. Manipulowanie człowiekiem, traktowanie osoby jak przedmiotu użycia jest istotą wynaturzeń w dziedzinie seksu, jest przyczyną przerywania ciąży, stanowi istotę grzechu przeciw VI przykazaniu.

Fr. Blachnicki, *Prawda, krzyż, wyzwolenie*

A. Modlitwa poranna

Wzywaj Ducha Świętego, aby uzdalniał cię do przyjęcia siebie i innych **jako osoby**.

Zabrałem cię z pastwiska spośród owiec, abyś był władcą nad ludem moim, nad Izraelem. I byłem z tobą wszędzie, dokąd się udałeś, wytraciłem przed tobą wszystkich twoich nieprzyjaciół. Dałem ci sławę największych ludzi na ziemi.

2 Sm 7, 8-9

B. Studium Biblii

Przeczytaj **2 Sm 11, 1-20**.

I. WIDZIEĆ

1. Jaki grzech Dawida poprzedza jego manipulacja?

.....
 .....

2. Na czym polegało manipulowanie króla Dawida wobec

a) Uriasza? .....

.....
 b) Joaba? .....

.....

3. Znajdź w tekście skutki grzechu króla Dawida

a) nuda .....

.....

- b) cudzołóstwo .....
- .....
- c) manipulacja .....
- .....
- d) morderstwo .....
- .....

II. OSĄDZIĆ

1. Grzech cudzołóstwa króla związany jest z brakiem czuwania. Dawidowi zaczęło się bardzo dobrze powodzić. Dobrobyt i zwycięstwa uspiły jego serce. Rachunek sumienia jest miejscem czuwania. Czy praktykujesz rachunek sumienia? Czy jesteś wrażliwy na poruszenia swojego serca?

.....

.....

2. Czy traktujesz innych ludzi jako osoby, czy spotykasz się z nimi tylko wówczas, gdy są ci do czegoś potrzebni?

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś czuwał?

.....

.....

Wracając do problemu alkoholizmu trzeba stwierdzić, że człowiek sięgający po alkohol sam siebie czyni przedmiotem manipulacji. Poniża swoją godność człowieka. Sięgając po alkohol nie rozwiązuje swoich problemów od wewnątrz, zgodnie z naturą osoby, lecz ucieka się do przedmiotu będącego poza nim. Tym przedmiotem jest alkohol.

Fr Blachnicki, *Prawda, krzyż, wyzwolenie*

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **2 Sm 12, 8-9**.

Prorok Natan nazywa grzech „zlekceważeniem słowa Pana” i przypomina o dobrodziejstwach Bożych. Czy widzicie dobrodziejstwa Boże w waszym życiu i czy jesteście wdzięczni? Czy macie ducha bojaźni Bożej?

Piąty dzień**Brak prawdy (światła)**

Prawda, która wyzwala, jest darem Jezusa Chrystusa (por. J 8, 32). Dążenie do poznania prawdy zostało wpisane w naturę człowieka, podczas gdy brak wiedzy go zniewala. Człowiek bowiem nie może być naprawdę wolny, jeśli nie otrzyma światła co do podstawowych zagadnień swego istnienia, zwłaszcza tych, które dotyczą jego pochodzenia i przeznaczenia.

Instrukcja o powołaniu teologa w Kościele, nr 1

A. Modlitwa poranna

Wzywaj Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do przyjęcia Jezusa - Światłości Świata.

Ja jestem światłością świata. Kto idzie za Mną, nie będzie chodził w ciemności, lecz będzie miał światło życia. J 8, 12

B. Studium Biblii

Przeczytaj **J 9, 1-41**.

I. WIDZIEĆ

1. Jaki jest przyczyna braku wzroku u niewidomego? (Kto zgrzeszył?)

.....

.....

.....

2. Jakie jest główne przesłanie Jezusa związane z niewidomym od urodzenia?

.....

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Czy czujesz się ślepcem w swoim życiu? Czego dotyczy twoja ślepotą?

.....

.....

.....

2. Czy szukasz światła, a może żyjesz wyłącznie dniem bieżącym?

.....

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś przejrzał na obecność Boga w twoim życiu?

.....

.....

.....

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **Łk 18, 35-43**.

Jaka jest wasza odpowiedź na pytanie Jezusa: *Co chcesz, abym ci uczynił?*

Szósty dzień**Niebezpieczeństwo zatarcia granicy między dobrem a złem**

Najgroźniejsze niebezpieczeństwo, jakie może dotknąć człowieka: niebezpieczeństwa zatarcia granicy między dobrem a złem, co uniemożliwia budowę i zachowanie porządku moralnego jednostek i społeczności. Męczennicy, a wraz z nimi wszyscy święci Kościoła, dzięki wymownemu i porywającemu przykładowi ich życia, do głębi przemienionego blaskiem prawdy moralnej, rzucają jasny promień światła na każdą epokę dziejów, budząc zmysł moralny. Poprzez swoje świadectwo dobru stają się wyrzutem dla tych wszystkich, którzy łamią prawo.

Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 93

A. Modlitwa poranna

Proś Ducha Świętego, aby uzdolnił cię do ujrzenia twoich niedomagań związanych z radykalnością ewangeliczną.

Znam twoje czyny, że ani zimny, ani gorący nie jesteś. Obyś był zimny albo gorący! A tak, skoro jesteś letni i ani gorący, ani zimny, chcę cię wyrzucić z moich ust.

Ap 3,15-16

B. Studium Biblii

Przeczytaj **Dz 7, 51-8, 3**.

I. WIDZIEĆ

1. Co jest powodem wściekłości faryzeusza?

.....

.....

.....

2. Męczeństwo św. Szczepana jest dziełem Ducha Św. Co mówi o tym tekst Dziejów Apostolskich (w. 55-56)?

.....

.....

.....

3. Jaką rolę w ukamienowaniu Szczepana pełni Szaweł? (w. 8,1)

.....

.....

II. OSĄDZIĆ

1. Radykalność związana jest z wartościami, którymi się żyje. Co jest dla ciebie najważniejsze? Za co oddałbyś życie?

.....

.....

.....

2. Czy potrafisz bronić wartości, które są dla ciebie ważne? W jaki sposób to robisz?

.....

.....

.....

III. DZIAŁAĆ

Co domaga się zmian w twoim sercu, abyś był radykalny ewangelicznie?

.....

.....

.....

W tym czasie śmierć męczeńską poniósł również i Milles; z początku służył on w armii perskiej, ale później porzuciwszy karierę wojskową, wstąpił na drogę życia apostołskiego. Jak opowiadają, wyświęcony na biskupa jakiegoś perskiego miasta, wiele niejednokrotnie wycierpiał przykrości, a ponadto poddawany był chłoście i rozciągany na mękach. Ponieważ jednak nikogo nie udało mu się skłonić do przyjęcia chrześcijaństwa, nie mogąc się pogodzić z tym faktem, uroczyście przeklął miasto i wyjechał. Zdarzyło się wkrótce potem, że miejscowa elita przewiniła czyś wobec króla, w rezultacie nadszedłoby wojsko z trzystu słoniami i zburzyło miasto doszczętnie, i zaorawszy jego obszar niby uprawne pole, poczyniło w nim zasiewy. A Milles tylko z torbą u boku, w której miał świętą księgę Ewangelii, udał się na modlitwę do Jerozolimy, stamtąd zaś do Egiptu, w odwiedzinach do tamtejszych mnichów.

Hermiasz Sozomen, *Męczennicy perscy, dalsze prześladowanie w Persji*

C. Modlitwa małżonków

Podzielcie się **Iz 5, 20**.

Czy widzicie jasno co jest dobrem a co złem? Czy potraficie odważnie wyrażać swoje zdanie w tych kwestiach (w rodzinie, w pracy, na zebraniach w szkole waszych dzieci)?

